Framtíð smábátaútgerðar á Íslandi

Umsjónarmaður:
Axel Helgason
Formaður
Landssambands smábátaeigenda

Smábátar í höfninni í Bolungarvík.

> Hverjir eru að kaupa þessar aflaheimildir og hvaða afleiðingar hefur það fyrir t.d. framboð á fiskmörkuðum ef það er að mestu leyti fyrirtæki sem einnig eru með fiskvinnslu...

Smábátaútgerð á undir högg að sækja og sífellt fækkar bátum sem hafa yfir að ráða aflaheimildum og gera út á ársgrundvelli. Samhliða fækkar einstaklingsútgerðum þar sem eigandinn er skipstjóri og útgerðarmaður. Launþegar sem ekki eru eigendur, né aðilar að útgerð bátsins, eru um borð og þannig hefur útgerðarform stærri skipa færst niður á smábáta í auknu mæli. Þróunin hefur leitt til þess að veiðiheimildir eru gjarnan á forræði fyrirtækja sem gera út tvo eða fleiri báta á ársgrundvelli og til hefur orðið floti smábáta sem háður er leigukvóta, sértækum aðgerðum og sérveiðileyfum.

Fiskistofa hefur ákveðnu hlutverki að gegna í að taka saman og miðla upplýsingum um þær breytingar sem eiga sér stað í eignarhaldi á aflaheimildum. Þessar upplýsingar eru nauðsynlegar þeim sem móta lög og reglur sem við vinnum eftir. Samþjöppun aflaheimilda er einn af þeim þáttum sem mest hafa haft áhrif til fækkunar á bátum sem gera út í krókaaflamarki. Hverjir eru að kaupa þessar aflaheimildir og hvaða afleiðingar hefur það fyrir t.d. framboð á fiskmörkuðum ef það er að mestu leyti fyrirtæki sem einnig eru með fiskvinnslu sem kaupa upp krókaaflamarkið, sem er hátt hlutfall þess framboðs sem hefur verið á fiskmörkuðunum undanfarin ár.

Fiskistofa sér einnig um eftirlit samhliða því sem hún veitir upplýsingar um einstaka þætti fiskveiðistjórnunar. Lögð er áhersla á að hafa sem mesta gegnsæi varðandi niðurstöðu mála, þar sem greint er frá hvaða brot eru framin og hverjir áttu í hlut. Segja má að Fiskistofa skeri sig þannig frá öðrum stofnunum ríkis og sveitarfélaga þar sem viðkvæðið er „við tjáum okkur ekki um einstök mál“.

Á Grænlandi er smábátaútgerð mikilvæg fyrir hina dreifðu byggðir jafnt og hér á landi. Veiðikerfi er þar ólíkt og eftirlit með öðrum hætti en á Íslandi. Veiðiheimildir takmarka ekki fjölda báta þannig að efling útgerðarinnar felst fremur í fjölda báta en aukinni veiðigetu þeirra sem fyrir eru.

Samanburður á smábátaútgerð þessara tveggja þjóða er áhugaverður út frá fjölmörgum sjónarhornum, s.s. eftirliti, fjölda báta og afkastagetu, verði veiðiheimilda og afla, reglum sem gilda um veiðarnar og stærð báta.

Kröfur um að aðilar sem nýta auðlind þjóðarinnar greiði afgjald hafa leitt til laga um veiðigjald. Í núverandi fyrirkomulagi er gjaldið fyrir aðgang að auðlindinni afkomutengt og því er rétt að velta fyrir sér hvort eðlilegt sé að afkoma ólíkra útgerðarflokka sé sett saman í einn pott, sem er síðan deilt jafnt niður á alla.

Samþjöppun krókaaflahlutdeildar og fækkun krókaaflamarksbáta hefur leitt til þess að lægra hlutfall þorsks hefur skilað sér inn á fiskmarkaði. Strandveiðar hafa dregið úr áhrifum þessa þar sem megnið af þeim afla er veiddur yfir sumarið þegar stærri bátar hægja á sókn og er boðinn upp.

Aðilar velta fyrir sér framtíðarmöguleikum fiskvinnsla sem háðar eru hráefni frá fiskmörkuðum.

Vaxandi eftirspurn er eftir fiski frá smábátum og fer markaður fyrir hann stækkandi. Kröfur þessara markaða eru miklar og kostnaðarsamar, sem oft getur reynst erfitt að ná til baka með hærra verði.

Farsæll rekstur í Sjávarútvegi

Umsjónarmaður:
Sturlaugur Sturlaugsson,
Sjálfstæður ráðgjafi

Höfrungur III AK 250 árið 1964, fyrsta fiskiskip í heimi búið hliðarskrúfum. Höfrungur III var jafnframt fyrsta fiskiskip íslenska flotans til þess að taka loðnudælu í notkun. Skipstjóri var Garðar Finnsson og skipið var í eigu Haraldar Böðvarssonar hf. á Akranesi.

Í málstofunni tekst vonandi að gefa yfirlit yfir stöðu sjávarútvegs, þróun og áskoranir framtíðarinnar. Segja sögu sem hægt er að læra af m.a. til að tryggja farsælan rekstur íslensks sjávarútvegs til lengri tíma.

Það er í okkar höndum hvernig við nýtum auðlindir hafsins til að skapa verðmæti fyrir þjóðina. Þar hefur okkur tekist vel til og á heimsvísu er íslenskur sjávarútvegur talinn vera fyrirmynd annarra m.t.t. stjórnunar, tækni, afurðaverðmæta, gæða og fleiri þátta. Þeir sem hafa komið að uppbyggingu á íslenskum sjávarútvegi á síðustu áratugum geta því verið stoltir af því hvernig til hefur tekist.

Fjölmiðlaumfjöllun um sjávarútvegsmál hefur oft á tímum verðið mjög neikvæð og ekki alltaf sanngjörn. Það er því mikilvægt fyrir sjávarútvegginn að draga fram það sem vel er gert og vera góð fyrirmynd til að efla enn frekar ímynd greinarinnar ekki bara innanlands heldur á heimsvísu. Áskoranirnar eru þær m.a. að ná sátt um ráðstöfun auðlinda og gjaldtöku. Mikilvægt er að sjávarútvegurinn starfi í sátt við samfélagið og umhverfið.

Sjávarútvegur er mikilvægur fyrir landsbyggðina og farsæll rekstur greinarinnar því ein megin forsenda þess að byggðir landsins nái að blómstra. Íslenskur sjávarútvegur nýtur þeirrar sérstöðu á heimsvísu að vera ekki ríkisstyrktur.

Samvinna öflugra sjávarútvegsfyrirtækja og íslenskra tæknifyrirtækja hefur styrkt samkeppnishæfni fyrirtækjanna.

Íslendingar hafa verið framarlega í framleiðslu-/ sölu- og markaðsmálum. Mikilvægt er að þekkja þarfir viðskiptavinarins og hafa hugvit og getu til að verða við kröfum hans. Samkeppnin um viðskiptamanninn verður alltaf hörð.

Rannsókna- og þróunarstarf undanfarinna ára hefur aukið verðmæti íslensks sjávarfangs og samkeppnishæfni greinarinnar. Ein aðal forsenda þessa eru aukin gæði hráefnis og þar hefur rannsókna- og þróunarstarf á síðustu áratugum lagt sitt að mörkum.

Mesta áskorunin er e.t.v. að finna rétta hvatann á meðal hagsmunaaðila sem mótar starfsumhverfi greinarinnar til að tryggja farsælan rekstur sjávarútvegsins til lengri tíma í takt við markaðsöfl heimsins.